

Oyun Dostu Ebeveyn (OyunDE) Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması

Şennur NİRAN*
Belma TUĞRUL**

Öz: Bu araştırmanın odak noktasını, çocukların ilk öğretmenleri olan ebeveynlerin, oyunun çocuk gelişimi üzerindeki önemli etkileri konusunda farkındalıkları ve oyun dostu yaklaşımları, oluşturmaktadır. Bu çalışmada erken çocukluk dönemi ebeveynlerinin oyun dostu yaklaşımlarının incelenmesini hedefleyen bir ölçme aracının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Geliştirilen ölçekte 405 ebeveynin veri seti üzerinden açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Yapılan bu analiz sonucunda 36 maddeden oluşan beşli likert tipteki ölçeğin, Eigen değeri 1,00'dan büyük olan, beş faktörlü bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Doğrulamalı faktör analizi ölçeğin uygulandığı ikinci veri seti olan 416 ebeveynin veri setleri üzerinden yapılmış ve yapı doğrulanmıştır. Cronbach alpha değerleri en düşük .702 en yüksek .935 olarak hesaplanmıştır. Test tekrar test güvenirliği için yapılmış olan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda OyunDE Ölçeğinin toplam korelasyon kat sayısının .841 olduğu iki uygulama arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki gösterdiği tespit edilmiştir ($p<.001$) Araştırmadan elde edilen sonuçlar, geliştirilen OyunDE ölçeğinin araştırmalarda kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk eğitimi, oyun, oyun dostu ebeveyn (OyunDE) ölçeği, ölçek.

Development of the Play-Friendly Parent (PFP) Scale: Validity and Reliability Study

Abstract: The aim of this study was to develop a measurement tool that aims to examine the play-friendly approaches of early childhood parents. Exploratory factor analysis was conducted on the data set of 405 parents in the developed scale and as a result of the analysis, it was determined that the five-point Likert-type scale consisting of 36 items had a five-factor structure with an Eigen value greater than 1.00. Confirmatory factor analysis was conducted on the data of 416 parents, the second data set to which the scale was applied, and the structure was confirmed. Cronbach alpha values were calculated as the lowest .702 and the highest .935. As a result of the Pearson Product Moment Correlation analysis conducted for test-retest reliability, it was determined that the total correlation coefficient of the PFP Scale was .841 and that it showed a statistically significant relationship between the two applications ($p<.001$). The results obtained show that the developed scale is a valid and reliable measurement tool that can be used in research.

Keywords: Early childhood education, play, play-friendly parent (PFP) scale, scale.

*Sorumlu Yazar, Dr., Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, İstanbul-Türkiye, ORCID:0000-0002-9530-5792, e-posta: sennursoh@marmara.edu.tr

** Prof.Dr., İstanbul Aydın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İstanbul-Türkiye, ORCID:0000-0002-4487-4514 , e-posta: belmatugrul@aydin.edu.tr

Giriş

Yüzyıllar boyunca birçok bilim insanı ve düşünür oyunun pedagojik değeri üzerinde durmuştur. Oyun, çocukların günlük yaşamlarının doğal bileşenidir ve çocuğun hayatının merkezinde yer alır (Niran, 2024). Oyun, eğlenceli, kendiliğinden ve açık uçlu bir aktivitedir. Oyun, çocukların içinde yaşadıkları dünya hakkında bilgi edinmelerinin bir yoludur. Çocuklar oyunla bir şeyleri keşfedebilir, yaratabilir ve çözebilirler. Oyun, çocukların öğrenme şeklinin, arkadaşlık kurma ve keşfetme biçimlerinin, hipotezleri şekillendirme ve test etme biçimlerinin ve dünyalarını anlamlandırma biçimlerinin merkezinde yer alır (Weiler, 2020). Oyunun beyni geliştirdiğini ifade eden Sutton-Smith (1980), oyun oynayan çocuğun yaratıcılığı problem çözme ve dil becerilerini geliştirdiği gibi öğrenmenin de gerçekleştiğini belirtmektedir. Oyuna ilişkin yapılan araştırmaların sonuçları incelendiğinde oyunun çocuğun gelişimine sağladığı faydalar somut olarak ortaya konmaktadır (Aslan Metin, 2017; Fisher vd., 2008; Goldstein, 2012; Gray vd., 2023; Holland, 2012; Petrova, 2022; Stagnitti, 2004; Zosh vd., 2017). Oyun araştırmacıları oyunun çocukların varsayılan ayarı, dünyayla ilişki kurma yolları olduğunu öne sürerler. Oynamak için zaman ve yer bulabilen çocukların daha mutlu, daha sağlıklı (Dodd vd., 2021) ve okul hayatının diğer yönleriyle daha fazla meşgul oldukları görülmektedir (Burton vd., 2019). Tuğrul'a (2017) göre "oyunu anlamak ve değer vermek, çocuğu anlamak ve değer vermek demektir." Oyun ortamı, sosyal açıdan önemli olan; çevre ile etkileşime girme, konuşma, problem çözme, düşünme, paylaşma, yardımlaşma ve yaşamın rollerini anlama gibi becerilerin pekişmesini destekler (Durualp ve Aral, 2010).

Elkind'e (2007) göre oyun, çocukların öğrenmelerini, hayal etmelerini ve doğuştan var olan meraklarıyla çevrelerindeki dünyayı keşfetmelerini sağlayan doğuştan gelen bir eğilimdir. Oynama dürtüsü ile doğan çocuğun ilk ve en kalıcı eğitimcileri ebeveynleridir. Ebeveynlerin çocukların eğitimi ve öğrenimi üzerinde güçlü bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir (McLean vd., 2015). "Oyun" ve "ebeveynler" çocuğun yaşamının merkezinde yer alan çok önemli iki unsurdur. Ebeveynlerin çocuğun oyun ortamında beraber olmalarının öneminin ebeveyn tarafından bilinmesi, yetişkinle-çocuk arasındaki iletişimin niteliğini etkiler (Akaroğlu vd., 2019; McLean vd., 2015). Oyuncu ebeveynlik, çocukla yakınlığı sağlamak, karşılıklı güveni oluşturmak aynı zamanda güçlü bir bağlantı kurmak için çocuğun dünyasına çocuğun kurallarına uyarak girmenin bir yolu olarak ifade edilebilir (Cohen, 2023). Ebeveynlerin oyunla ilgili algıları hem oyunla ilgili uygulamalarını hem de evde hazırlanan oyun ortamlarını ve bu ortamların kalitesini etkilemektedir. Lin ve Yawkey'e (2014) göre ebeveynler oyunun değerini ne kadar algılar ve çocuklarına oyun oynamaları konusunda ne kadar destek olurlarsa, çocuklar da oyundan o kadar kazanç sağlamaktadır (Şahin Sak vd., 2016). Oyun oynamak, bir çocuğun gelişimi için yemek yemek ve uyumak kadar önemlidir. Ebeveynler çocuklarıyla birlikte oynayarak, onların oynamasına fırsatlar yaratarak tüm gelişimlerine şüphesiz büyük katkı sunarlar (Fisher vd., 2008). Yetişkinlerin çocuğun oyununa katılmasının önemi araştırmalarla (Akgün ve Yeşilyaprak, 2010; Aslan Metin, 2017; Cohen, 2023; Goldstein, 2012; Gray vd., 2023; Holland, 2012; İvrendi ve Işıkoğlu, 2008; Petrova, 2022; Stagnitti, 2004; Zosh vd., 2017) ortaya konmuştur.

Ebeveynlerin çocuklarının oyunlarına ilişkin oyun dostu anlayışlarını artırmak, oyun yoluyla öğrenmeyi teşvik etmek, oyuna dair çeşitli eğitimler düzenlenmek ve sürekliliğin sağlanması için oyun politikalarının belirlenmesi ve uygulanmasının önemli bir etkiye sahip olacağı düşünülmektedir. Oyun dostu yaklaşımda şu özellikler sıralanabilir; çocukların oyun hakkının tanınması, oyuna değer verilmesi ve saygı duyulması, oyuna teşvik edilmesi, oyun için zaman ve alan sağlanması, eğlence unsurunu da içeren oyunun tüm biçimleriyle desteklenmesi, "oyun arkadaşı" olarak oyunun içinde yer alma (CAPS, 2019; Niran, 2024).

"Oyun dostu ebeveynlik" kavramının, çocuk gelişimini destekleyen pedagojik yaklaşımların kesişim noktasında yer aldığını söylemek mümkündür. Bu yaklaşımları incelediğimizde; bağlanma teorisine dayanan, güvenli bir bağlanma ilişkisi, çocuğun oyun yoluyla çevresini keşfetmesine olanak tanır (Bowlby, 1982). Vygotsky'nin sosyokültürel teorisi ise oyunu çocukların öğrenme ve gelişiminde temel bir araç olarak konumlandırır; ebeveynin özellikle yakınsal gelişim alanında destekleyici rolü, çocuğun bilişsel gelişimini doğrudan etkiler (Vygotsky, 1967). Bronfenbrenner'in ekolojik sistemler teorisini incelediğimizde, ebeveynlerin oyun yoluyla çocuklarına sağladığı çevresel etkileşimleri mikrosistem düzeyinde değerlendirdiğini ve bu etkileşimlerin çocuk gelişimindeki belirleyici rolünü vurguladığını keşfederiz (Bronfenbrenner, 1979). Dolayısıyla, oyun dostu ebeveynlik için bu teorik çerçevelerin, çocukla oyun yoluyla kurulan hassas, etkileşimli ve destekleyici bir ilişki olarak anlam kazandığını ifade etmek mümkündür.

Oyun dostu ebeveyn olmak, çocuklarla güçlü bir bağ kurmanın yanı sıra onların güvenli ve keyifli bir oyun deneyimi yaşamalarını sağlamanın da bir yoludur. Oyun dostu ebeveyn tüm çocukların oynaması gerektiğini bilir; oynama dürtüsü doğuştan gelir. Oyun eğlenceli bir uğraştır bundan dolayı oynayanların keyif alması esastır. Oyun sürecini desteklemek ve kolaylaştırmak, oyunun özünü oluşturur. Oyun dostu ebeveyn için, oyun süreci önceliklidir ve onlar oyunun savunucusu olarak hareket eder. Oyun dostu ebeveyn çocukları oynayabilecekleri bir alan yaratmada destekler. Oyun dostu ebeveyn oyunun çocukla iletişim kurmak için eşsiz bir araç olduğunu bilir. Oyunda ebeveynin keyifli, uyumlu ve duyarlı davranışları, çocuğun duygularını yansıtmalarını destekler. Düzenli yapılan oyun etkinlikleri güvenli bir ilişki kurulmasını sağlar (CAPS, 2019; Niran, 2024).

Oyun konusunda geliştirilen ölçeklerle ilgili yapılan alan yazın incelemesi sonucu bazı çalışmalara tarih sıralamasına göre yer verilmiştir; Affect in Play Scale (APS) Oyunda Etki Ölçeği (1987) Russ tarafından geliştirilen APS, fantezi ve hayal gücü kalitesi gibi oyunun bilişsel boyutlarını da ölçen bir ölçektir. Children's Playfulness Scale (CPS) Çocukların Oyunculuk Ölçeği Barnett (1990) tarafından 29-61,5 aylık çocukların bireysel oyun oynama becerilerini ölçmek amacıyla oluşturulmuştur. The Perceptions Of Play Scale (PPS) (2008) Oyun Algısı Ölçeği; Fisher ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş, yapılandırılmış ve yapılandırılmamış oyun etkinliklerini tanımlayan 26 maddeden oluşan bir ölçektir. Bu ölçek ebeveynlerin ve öğretmenlerin oyun algılarını değerlendirmek için kullanılır. Okul Öncesi Oyun Davranışı Ölçeği, küçük çocukların oyunlar sırasında gösterdikleri bireysel davranışlarını öğretmen görüşlerine göre belirlemek amacıyla R. J. Coplan ve K. H. Rubin tarafından geliştirilen ölçeğin uyarlama çalışması Ogelman tarafından yapılmıştır (Ogelman, 2012). Mothers' Perceptions of Their Children's Play (MPCP) Scale "Annelerin Çocuklarının Oyununa İlişkin Algıları Ölçeği" Barnett (2013) tarafından geliştirilen ölçeğin amacı, annelerin ilkökul çağındaki çocuklarının oyunlarını nasıl algıladıklarını ölçmektir. Penn Etkileşimli Akran Oyun Ölçeği Ebeveyn Formu (Pipps-P) Fantuzzo ve arkadaşları tarafından geliştirilen ölçeğin Ebeveyn Formunu, Ahmetoğlu ve arkadaşları (2016) Türkçeye uyarlayarak, ölçeğin geçerlik ve güvenirlik analizlerini yapmışlardır. 36-71 Aylık Çocuklar İçin Oyun Davranış Ölçeği, Aslan Metin (2017) tarafından geliştirilen ölçeğin amacı 36-71 aylık çocukların oyun davranışlarını değerlendirmektir. 4-6 Yaş Çocukları İçin Riskli Oyunlara İzin Verme Ölçeği, Ünüvar ve Kanyılmaz (2017) tarafından geliştirilen ölçeğin amacı annelerin çocuklarının riskli oyunlarına izin verme düzeylerini saptamaktır. Oyun Algısı Ölçeği (OAÖ) Güneş ve arkadaşları (2020) tarafından geliştirilen bu ölçeğin amacı oyuna ilişkin algıların incelenmesidir. Children's Play Scale (CPS) Çocuk Oyun Ölçeği Dodd ve arkadaşları (2021) tarafından geliştirilen ölçek; okul çağındaki çocukların çeşitli yerlerde oyun oynayarak geçirdikleri zamanı ve maceracı oyunlara katılımlarını ölçmeyi amaçlamaktadır. Oyun Dostu Okul (2021) Bu ölçek, MEB'e bağlı ilkökul ve ortaokul kademelerinin "Oyun Dostu Okul" kriterlerini ölçmek amacıyla Özer (2021) tarafından geliştirilmiştir. Alanyazında oyunun özelliklerine ve algılanmasına ilişkin birçok ölçek geliştirilmiş olmakla birlikte ebeveynlerin oyun dostu yaklaşımlarını, oyun ve oyun politikaları savunuculuğu konusundaki farkındalıklarının belirlenmesine yönelik bir ölçme aracına rastlanmamıştır.

Toplumsal oyun dostu bir yaklaşım içinde oyuna gereken değeri vermesi, çocuğu merkeze alan bir bilinçte olması, toplumsal refahın göstergelerine işaret eder. Toplumun en küçük birimi olan ailenin dolayısıyla ebeveynlerin, oyun dostu yaklaşımla çocuklarının gelişimine sağlayacağı katkının farkında olmaları, toplumda bu bilincin gelişmesi açısından da oldukça önemlidir. Buradan hareketle bu çalışmada ebeveynlerin oyun dostu yaklaşımlarını değerlendirmede kullanılacak olan bir ölçeğin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmanın amacı Oyun Dostu Ebeveyn (OyunDE) Ölçeği'nin geliştirilmesi olduğundan çalışmada ölçek geliştirme süreçleri yönetsel olarak izlenmiştir.

OyunDE Ölçeğinin taslak halinin kullanılarak çalışmanın verilerinin toplanabilmesi için gerekli izinler alınmıştır; çalışmanın etik kurul izni X Üniversitesi Rektörlüğü Eğitim Bilimleri Etik Kurul Komisyonundan, anket ve araştırma uygulama izni ise İstanbul Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınmıştır. Çalışmaya katılan ebeveynlere araştırma ile ilgili bilgi verilmiş gönüllülük ilkesi gözetilerek katılımları sağlanmıştır.

Çalışma Grubu

Açımlayıcı Faktör Analizi için ayrı, Doğrulayıcı Faktör Analizi için ayrı olmak üzere iki farklı katılımcı grubundan veriler toplanmıştır. Çalışmanın katılımcılarına ait demografik bilgiler aşağıdaki tabloda sunulmuştur. OyunDE Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik çalışmalarının yapılması için İstanbul ili anaokulları arasından seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden, uygun örnekleme yöntemine göre belirlenen anaokullarına devam eden çocukların ebeveynlerinden oluşmaktadır. Araştırmacının kolayca ulaşabileceği bir örneklemden veri toplanması olarak ifade edilen uygun örnekleme yöntemi; zaman ve emek kaybını da önlemesi nedeniyle tercih edilmiştir (Büyüköztürk vd., 2018). Uygun örnekleme yöntemleri ölçek geliştirme sürecinde genellenebilirliğe dair bazı sınırlılıklar içerse de yaygın ve kabul edilebilir bir yaklaşımdır. Çünkü ölçek geliştirme, öncelikle ölçülecek yapıya ilişkin geçerli ve güvenilir maddelerin oluşturulması ve ölçüm aracının temel psikometrik özelliklerinin test edilmesini amaçlar (DeVellis, 2017).

Tablo 1.*Oyun Dostu Ebeveyn Ölçeğinin Geliştirilmesi AFA ve DFA Çalışma Gruplarına Ait Demografik Bilgiler*

	Açıklayıcı Faktör Analizinde Verileri Kullanılan Katılımcılar (n=405)			Doğrulamalı Faktör Analizinde Verileri Kullanılan Katılımcılar (n=416)		
	Gruplar	n	%	Gruplar	n	%
Formu Dolduran Ebeveyn	Anne	363	89,6	Anne	365	87,7
	Baba	42	10,4	Baba	51	12,3
Anne Yaş	18-25 yaş	-	-	18-25 yaş	3	,7
	26-35 yaş	188	46,4	26-35 yaş	166	39,9
	36-45 yaş	201	49,6	36-45 yaş	224	53,9
	46-55 yaş	16	4,0	46-55 yaş	23	5,5
Baba Yaş	18-25 yaş	1	,2	18-25 yaş	-	-
	26-35 yaş	93	23,0	26-35 yaş	100	24,0
	36-45 yaş	251	62,0	36-45 yaş	241	57,9
	46-55 yaş	57	14,1	46-55 yaş	69	16,6
	56 ve üstü	3	,7	56 ve üstü	6	1,5
Anne Öğrenim Düzeyi	İlkokul	28	6,9	İlkokul	32	7,6
	Ortaokul	22	5,4	Ortaokul	33	7,9
	Lise	119	29,4	Lise	107	25,8
	Önlisans	57	14,1	Önlisans	82	19,7
	Lisans	155	38,3	Lisans	135	32,5
	Lisansüstü	24	5,9	Lisansüstü	27	6,5
Baba Öğrenim Düzeyi	İlkokul	22	5,4	İlkokul	25	6,0
	Ortaokul	27	6,7	Ortaokul	34	8,1
	Lise	150	37,0	Lise	132	31,8
	Önlisans	42	10,4	Önlisans	45	10,9
	Lisans	130	32,1	Lisans	138	33,2
	Lisansüstü	34	8,4	Lisansüstü	42	10,0
Anne Çalışma Durumu	Çalışıyor	144	35,6	Çalışıyor	172	41,4
	Çalışmıyor	261	64,4	Çalışmıyor	244	58,6
Baba Çalışma Durumu	Çalışıyor	372	91,9	Çalışıyor	403	96,8
	Çalışmıyor	33	8,1	Çalışmıyor	13	3,2
Aileler Tarafından	Alt	40	9,9	Alt	32	7,6
Tanımlanan Gelir Durumu	Orta	336	83,0	Orta	351	84,5
	Üst	29	7,2	Üst	33	7,9

Taslak Ölçeğin Madde Havuzunun Geliştirilmesi

Araştırmanın amacı erken çocukluk dönemi ebeveynleri için; OyunDE ölçeği geliştirme çalışmasıdır. Ölçeğin geliştirilmesinde oyun konusuyla ilgili alan yazın incelenmiş daha önce bu konuyla ilgili geliştirilen ölçeklere (Ahmetoğlu vd., 2016; Aslan Metin, 2017; Barnett, 1990; Dodd vd., 2021; Fogle & Mendez, 2006; Glynn & Webster, 1992; Güneş vd., 2020; Koç, 2019; Ogelman, 2012; Özer 2021; Fisher vd., 2008; Russ, 1987; Ünüvar ve Kanyılmaz 2017) ulaşılmıştır. Konu ayrıntılı bir şekilde incelendikten sonra literatüre dayalı ebeveynlerin oyun dostu yaklaşımlarına ilişkin maddeler(item) hazırlanmıştır.

Hazırlanan ölçme aracının geçerliği ve uygulama formunda bulunan ifadelerin amaca uygunluğu konusunda uzman görüşüne başvurulmuş ve uzman görüşlerinin uyumuna/tutarlığına ilişkin hesaplamalarda Lawshe formülasyonu kullanılmıştır (Lawshe,1975; Veneziano & Hooper, 1997; Yeşilyurt ve Çapraz, 2018; Yurdugül, 2005;). Hazırlanan maddeler alanda yetişmiş 12 uzman tarafından incelenmiştir. Uzmanların görüşlerini belirtmeleri için 3'lü değerlendirme seçeneği (uygun, uygun değil, düzensiz) içeren uzman değerlendirme formu hazırlanmıştır. Maddeleri inceleyen uzmanlara, gerekli gördüklerinde maddeler üzerinde düzeltme yapabilecekleri de belirtilerek açıklama yazabilmeleri için maddelerin karşılarında gerekli boş alanlar bırakılmıştır. Ayrıca formun altında, ölçme aracıyla ilgili genel olarak görüş/öneri bildirecekleri boş bir alan ayrılmıştır. Uzmanların görüşleri sonucunda revize edilmesi gereken maddeler düzenlenmiştir. Maddelerin cevaplanması, ölçeğin yapısı göz önünde bulundurularak 5'li likert tipinde (1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum) yapılandırılmıştır. Bu işlemlerden sonra ölçekte

herhangi bir anlatım ya da imla hatası olup olmadığını görebilmek ve uygulama esnasında ortaya çıkabilecek problemleri tespit edebilmek amacıyla 50 kişilik bir ebeveyn grubuna uygulama yapılmıştır. Bu uygulama sonrası her bir maddede yer alan ifadenin okuyanlar tarafından benzer şekilde anlaşılır olması nedeniyle ifadelerde herhangi bir düzenlemeye gerek olmadığından asıl uygulamaya geçilmiştir. Asıl uygulama için 2022-2023 Eğitim-Öğretim Yılı Bahar döneminde İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün izin verdiği, İstanbul ilindeki 8 ilçenin, uygun örnekleme göre seçilen okulların müdürlerinden randevu alınarak önce 850 (AFA için) ölçek formu sonra 900 (DFA için) ölçek formu olmak üzere araştırma süresince toplam 1750 ölçek formu dağıtılmıştır. Ebeveynler tarafından dolduran 424 form geri toplanmış hatalı veya eksik doldurulan 19 form değerlendirilmeden çıkarılmış 405 ölçek formu ile Açıklayıcı Faktör Analizi işlemleri (AFA) yapılmıştır. Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) işlemleri için ikinci kez ölçek formları dağıtılmış 426 ebeveyn tarafından doldurulan ölçek formları incelenerek hatalı ya da eksik doldurulan 10 ölçek formu değerlendirmeden çıkarılmış ve toplam 416 ölçeğe ait veri girişi yapılarak DFA analizlerine başlanmıştır.

Veri Analizi

Hazırlanan ölçme aracının geçerliğinin istenen düzeyde ölçek maddesinin anlaşılabilirliği, uygulanan bireylere uygunluğu gibi konular önemli yer tutmaktadır. Bunlara ek olarak uzman görüşleri arasındaki uyum/uyumsuzluk aynı zamanda kapsam ya da yapı geçerliği için birer gösterge olarak kullanılmaktadır. Bu sebeple araştırmada uygulama formunda bulunan ifadelerin amaca uygunluğu konusunda uzman görüşüne başvurulmuş ve uzman görüşlerinin uyumuna/tutarlığına dair hesaplamalarda da Lawshe formülasyonu kullanılmıştır. Kapsam geçerlik oranları (KGO), Lawshe (1975) tarafından geliştirilmiştir ve 6 kademeli bir süreç içermektedir.

- Uzman grubunun oluşturulması
- Taslak ölçek/item formunun oluşturulması
- Uzman gözlemi (uzmanlara ait görüşlerin alınması)
- Her itemin kapsam geçerlik oranlarının (KGO) hesaplanması
- Tüm ölçeğin geçerlik (kapsam) indeksinin (KGİ) hesaplanması
- Madde eliminasyonları ve ölçeğin son formunun oluşturulması

Yapılan analizler sonucunda maddeler arasında KGO değeri kritik değerin (0,56) altında madde bulunmadığından madde eliminasyonu gerçekleşmemiştir. Öte yandan taslak ölçek maddelerinin Kapsam Geçerlik İndeksi KGİ=0,96 olarak hesaplanmıştır. KGİ değeri sınır değerin (0,56) üzerinden yer aldığından tüm maddelerin uzman görüşleri açısından tutarlı ve kabul edilebilir olduğu kabul edilmiştir.

Öncelikle taslak ölçme aracının genel amacına hizmet etmeyen maddelerin belirlenmesi amacıyla ölçeğin madde-toplam korelasyon değerlerine bakılmıştır. Bu bağlamda taslak ölçeğin toplam puanı ile ,30'dan daha düşük değer elde eden maddelerin yapıyla güçlü ilişkileri bulunmaması sebebi ile elenmiş ve yapı geçerliği işlemlerine ondan sonra geçilmiştir.

Maddelerin toplam puanla ilişki düzeylerini belirlemek için Pearson analizi kullanılmıştır. Analiz sonucunda 11 madde düşük korelasyon göstermeleri sebebi ile elenmiştir. Bu eleme işlemlerinin ardından taslak ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek için açıklayıcı faktör analizi (AFA) işlemlerine geçilmiştir. Araştırmada değerlendirmeye alınan veriler için SPSS ve AMOS paket programları kullanılarak analizler yapılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde açıklayıcı faktör analizi bulgularına geçilmeden önce, verilerin faktörleşmeye uygunluğunu ortaya koyan KMO ve Bartlett Küresellik Testi sonuçları, ardından açıklayıcı faktör ile ilgili analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 2.

KMO ve Bartlett Değerleri

KMO Örneklem Yeterliği Ölçüsü		,972
Bartlett Küresellik Testi	Approx. Chi-Square	13878,969
	Sd	630
	p	,000

Tabloda görüldüğü üzere Kaiser-Meyer-Olkin değeri KMO=,972 olarak Bartlett değeri de $X^2=13878,97$ ($p=,000$) olarak hesaplanmıştır. Bu değerler örneklemden elde edilen verilerin açımlayıcı faktör analizi için son derece uygun olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.

Ortak Yük Değerleri

Maddeler	Toplam	Yük
1. Madde.	1,000	,731
2. Madde.	1,000	,643
3. Madde.	1,000	,625
4. Madde.	1,000	,687
5. Madde.	1,000	,659
8. Madde.	1,000	,540
9. Madde.	1,000	,708
10. Madde.	1,000	,849
11. Madde.	1,000	,578
12. Madde.	1,000	,894
13. Madde.	1,000	,884
14. Madde.	1,000	,858
15. Madde.	1,000	,865
16. Madde.	1,000	,876
17. Madde.	1,000	,869
18. Madde.	1,000	,705
21. Madde.	1,000	,628
22. Madde.	1,000	,694
23. Madde.	1,000	,669
25. Madde.	1,000	,764
26. Madde.	1,000	,656
27. Madde.	1,000	,562
30. Madde.	1,000	,589
35. Madde.	1,000	,644
40. Madde.	1,000	,756
41. Madde.	1,000	,807
43. Madde.	1,000	,536
52. Madde.	1,000	,575
54. Madde.	1,000	,638
56. Madde.	1,000	,679
57. Madde.	1,000	,780
58. Madde.	1,000	,729
59. Madde.	1,000	,730
60. Madde.	1,000	,797
61. Madde.	1,000	,784
62. Madde.	1,000	,639

Tabloda görüldüğü gibi maddeler arasında temel bileşenler analizi ile denetlenen ortak yük (communalities) değerleri ,50'den düşük olan maddeler bulunmamaktadır. Bu nedenle AFA analizine devam edilmiştir.

Tablo 4.

Açıklanan Toplam Varyans Oranları

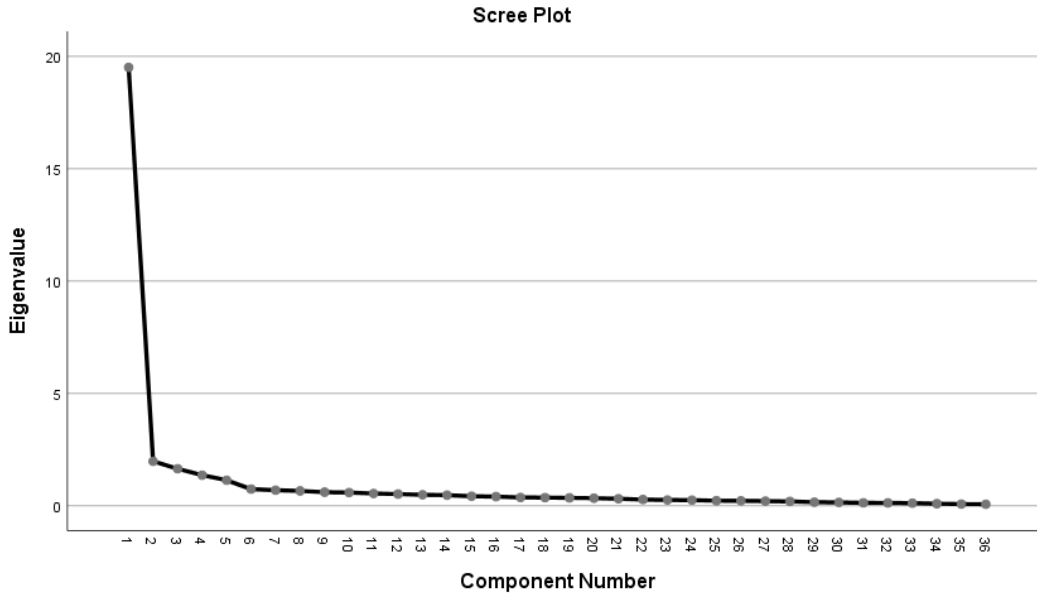
Bileşen	Başlangıç Öz Değerleri			Toplam Faktör Yükleri			F. Yük. Döndürülmüş Top.		
	Top.	Vary. %	Küm. %	Top.	Vary. %	Küm. %	Top.	Vary. %	Küm. %
1	19,507	54,187	54,187	19,507	54,187	54,187	10,455	29,041	29,041
2	1,976	5,490	59,677	1,976	5,490	59,677	5,995	16,651	45,692
3	1,647	4,575	64,252	1,647	4,575	64,252	4,583	12,731	58,423
4	1,360	3,777	68,028	1,360	3,777	68,028	3,379	9,387	67,810
5	1,135	3,153	71,181	1,135	3,153	71,181	1,213	3,371	71,181
6	,740	2,055	73,236						

7	,689	1,914	75,149
...	.....	.....	.....
36	,066	,184	100,000

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Şekil 1.

Faktör Yapısı İçin Yamaç Eğim Grafiği (Scree Plot)

Tablo 4’de ve yamaç-eğim grafiğinde görüldüğü üzere taslak ölçek eigen değeri (özdeğer) 1,00’dan büyük olan 5 faktörlü bir yapı sergilemektedir. Faktör yükleri %54,19 ila %3,15 arasında değişmektedir. İlk faktörün yük değerinin %50’nin üzerinde olması dikkat çekmekle birlikte açıklanan toplam varyans değerinin %71,18 gibi yüksek bir değere sahip olduğu gözlenmektedir. Bu işlemlerin ardından maddelerin faktörlere dağılımı incelenmiş, bu amaçla da varimax ile döndürme tekniği kullanılarak elde edilen sonuçlar aşağıda tabloda sunulmuştur.

Tablo 5.

Döndürülmüş Bileşenler Matrisi

Maddeler	Faktörler				
	1	2	3	4	5
12. Madde	,849				
15. Madde	,835				
13. Madde	,833				
17. Madde	,831				
16. Madde	,825				
14. Madde	,804				
10. Madde	,797				
25. Madde	,711				
18. Madde	,710				
11. Madde	,686				
9. Madde	,679				
21. Madde	,605				
23. Madde	,594				
26. Madde	,591				
27. Madde	,571				
30. Madde	,542				
57. Madde		,745			
60. Madde		,742			
61. Madde		,741			

54. Madde	,739	
62. Madde	,715	
56. Madde	,675	
59. Madde	,671	
58. Madde	,622	
1. Madde	,724	
3. Madde	,708	
2. Madde	,696	
4. Madde	,669	
5. Madde.	,626	
8. Madde	,532	
41. Madde		,855
40. Madde.		,789
52. Madde		,681
43. Madde		,594
22. Madde		,721
35. Madde		,713

Tablo 5'te, beş basamaklı faktör analizi neticesinin son haline göre; maddelerin faktörlere göre dağılımları ve içinde yer aldıkları faktörlerdeki madde yükleri görülmektedir. Bu maddelerin içinde yer aldıkları faktörden, 50'den yüksek değer binişik madde durumunda madde olmadığı yani birden fazla faktörde yük alıp yükleri arasında %10'dan daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Bu değerlere göre kalan tüm maddelerin ayırıcı oldukları değerlendirilmiş ve AFA analizi sonlandırılmıştır. Elde edilen yapıya göre maddelerin faktörlere göre dağılımı aşağıdaki Tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6.

Faktör Analizi Sonucunda Belirlenen Alt Boyutlar ve Bu Alt Boyutlardan Yük Alan Maddeler

Faktör	Madde Sayısı	Maddeler Numarası
1.	16	9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 23, 25, 26, 27, 30
2.	8	54, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62
3.	6	1, 2, 3, 4, 5, 8
4.	4	40, 41, 43, 52
5.	2	22, 35
Toplam	36	

Tabloda görüldüğü üzere birinci faktörde 16 madde (9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 23, 25, 26, 27, 30); ikinci faktörde 8 madde (54, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62); üçüncü faktörde 6 madde (1, 2, 3, 4, 5, 8), dördüncü faktörde 4 madde (40, 41, 43, 52) ve beşinci faktörde iki (22, 35) bulunmaktadır. İçinde yer aldığı faktörde ters (reverse) madde bulunmamaktadır. Ölçeğin son hali 36 maddeden oluşmuştur.

Bu aşamada ayrıca her bir faktör içinde yer alan maddeler incelendikten sonra alt boyutlara sırasıyla isimlendirilmiştir. İsimlendirmede madde yapılarının yanında alanyazında kullanılan terminolojiye uyumlu olunması da dikkate alınmıştır. Bu bağlamda birinci alt boyut *Oyunun Doğası* (OD), ikinci alt boyut *Oyun Politikaları Savunuculuğu* (OPS), üçüncü alt boyut *Oyun Okur-Yazarlığı* (OOY), dördüncü alt boyut *Oyuna Katılım* (OK) ve beşinci alt boyut da *Oyunun Çeşitliliği* (OÇ) şeklinde isimlendirilmiştir. Ayrıca ölçeğe de *Oyun Dostu Ebeveyn (OyunDE) Ölçeği* adı verilmiştir. Analizlerin bundan sonraki bölümlerinde bu isimlendirmeye uygun şekilde hareket edilmiştir. Puanlamada tüm alt boyutlarda puan arttıkça alt boyuta adını veren özellik de artmaktadır. Öte yandan ölçekten toplam puan da elde edilmektedir. Ölçeğin toplanabilir ölçek olarak kullanılıp kullanılamayacağını belirlemek için Tukey toplanabilirlik testi (Tukey's Additivity Test) anlamlı bulunmuştur ($F=124,90$; $p=,000$). Bu sonuç ölçek puanlarının toplanabilir olduğunu yani ölçekten toplam puan elde etmenin mümkün olduğunu göstermektedir.

Bu işlemlerin ardından maddelerin ayırt edici olup olmadıklarını belirlemek için bağımsız gruplar t testi ile alt ve üst %27'lik gruplar karşılaştırılmış; elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 7.*OyunDE Ölçeği Maddeleri İçin Ayırt Edicilik Analizi*

Madde	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	P
Madde 01	Alt	109	3,83	1,050	,101	-9,561	216	,000
	Üst	109	4,86	,396	,038			
Madde 02	Alt	109	3,77	,968	,093	-9,996	216	,000
	Üst	109	4,78	,416	,040			
Madde 03	Alt	109	3,50	1,168	,112	-9,124	216	,000
	Üst	109	4,68	,665	,064			
Madde 04	Alt	109	3,78	,966	,092	-11,018	216	,000
	Üst	109	4,86	,346	,033			
Madde 05	Alt	109	3,77	1,042	,100	-10,152	216	,000
	Üst	109	4,84	,364	,035			
Madde 08	Alt	109	3,65	,956	,092	-9,912	216	,000
	Üst	109	4,68	,507	,049			
Madde 09	Alt	109	3,83	1,070	,103	-10,929	216	,000
	Üst	109	4,96	,189	,018			
Madde 10	Alt	109	3,78	1,092	,105	-11,537	216	,000
	Üst	109	4,99	,096	,009			
Madde 11	Alt	109	3,65	1,049	,100	-10,563	216	,000
	Üst	109	4,83	,518	,050			
Madde 12	Alt	109	3,81	1,067	,102	-11,400	216	,000
	Üst	109	4,98	,135	,013			
Madde 13	Alt	109	3,73	1,060	,102	-12,194	216	,000
	Üst	109	4,98	,135	,013			
Madde 14	Alt	109	3,71	1,083	,104	-12,474	216	,000
	Üst	109	5,00	,000	,000			
Madde 15	Alt	109	3,87	1,090	,104	-10,201	216	,000
	Üst	109	4,97	,287	,028			
Madde 16	Alt	109	3,83	1,085	,104	-11,216	216	,000
	Üst	109	5,00	,000	,000			
Madde 17	Alt	109	3,77	1,006	,096	-12,311	216	,000
	Üst	109	4,97	,164	,016			
Madde 18	Alt	109	3,57	1,022	,098	-13,866	216	,000
	Üst	109	4,95	,210	,020			
Madde 21	Alt	109	3,70	1,032	,099	-10,506	216	,000
	Üst	109	4,83	,462	,044			
Madde 22	Alt	109	3,37	,969	,093	-5,147	216	,000
	Üst	109	4,08	1,081	,104			
Madde 23	Alt	109	3,72	1,008	,097	-10,815	216	,000
	Üst	109	4,84	,389	,037			
Madde 25	Alt	109	3,68	,990	,095	-13,463	216	,000
	Üst	109	4,97	,164	,016			
Madde 26	Alt	109	3,71	1,012	,097	-10,526	216	,000
	Üst	109	4,82	,434	,042			
Madde 27	Alt	109	3,59	1,029	,099	-12,538	216	,000
	Üst	109	4,89	,343	,033			
Madde 30	Alt	109	3,98	1,130	,108	-8,661	216	,000
	Üst	109	4,94	,266	,026			
Madde 35	Alt	109	3,34	1,234	,118	-5,454	216	,000
	Üst	109	2,31	1,532	,147			
Madde 40	Alt	109	3,41	,993	,095	-10,842	216	,000
	Üst	109	4,61	,578	,055			
Madde 41	Alt	109	3,27	,978	,094	-10,842	216	,000

	Üst	109	4,50	,675	,065			
Madde 43	Alt	109	3,29	1,039	,100	-11,791	216	,000
	Üst	109	4,63	,572	,055			
Madde 52	Alt	109	3,40	,894	,086	-10,252	216	,000
	Üst	109	4,50	,661	,063			
Madde 54	Alt	109	3,42	,975	,093	-12,2036	216	,000
	Üst	109	4,73	,588	,056			
Madde 56	Alt	109	3,62	,989	,095	-12,369	216	,000
	Üst	109	4,87	,363	,035			
Madde 57	Alt	109	3,48	1,006	,096	-12,971	216	,000
	Üst	109	4,82	,389	,037			
Madde 58	Alt	109	3,63	1,111	,106	-11,831	216	,000
	Üst	109	4,93	,262	,025			
Madde 59	Alt	109	3,62	1,087	,104	-11,921	216	,000
	Üst	109	4,91	,290	,028			
Madde 60	Alt	109	3,68	1,053	,101	-12,672	216	,000
	Üst	109	4,97	,164	,016			
Madde 61	Alt	109	3,69	1,086	,104	-11,452	216	,000
	Üst	109	4,92	,277	,026			
Madde 62	Alt	109	3,63	,988	,095	-9,324	216	,000
	Üst	109	4,69	,648	,062			

Tabloda sunulduğu gibi maddelerin ayırt ediciliklerini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda tüm maddeler için alt ve üst grup ortalamaları arasındaki farklılıklar anlamlı bulunmuştur ($t_{\min}=-5,15$; $p=,000$ / $t_{\max}=-13,87$; $p=,000$). Bu değerler tüm maddelerin ölçtükleri özellik açısından ayırt edici olduklarını göstermektedir.

Tablo 8.

OyunDE Ölçeği Alt Boyutları ve Toplam Puan İçin Ayırt Edicilik Analizi

Madde	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	Sh _{$\bar{x}$}	t Testi		
						t	Sd	p
Oyunun Doğası (OD)	Alt	109	3,75	,935	,090	-13,208	216	,000
	Üst	109	4,93	,093	,009			
Oyun Politikaları Savunuculuğu (OPS)	Alt	109	3,60	,903	,086	-14,182	216	,000
	Üst	109	4,85	,202	,019			
Oyun Okur-Yazarlığı (OOY)	Alt	109	3,72	,859	,082	-12,429	216	,000
	Üst	109	4,78	,251	,024			
Oyuna Katılım (OK)	Alt	109	3,34	,815	,078	-13,520	216	,000
	Üst	109	4,56	,462	,044			
Oyunun Çeşitliliği (OÇ)	Alt	109	12,35	2,721	,261	-13,688	216	,000
	Üst	109	16,12	,920	,088			
OyunDE Ölçek Toplam	Alt	109	3,64	,779	,075	-14,771	216	,000
	Üst	109	4,75	,101	,010			

Tabloda görüldüğü üzere alt boyutların ve ölçek toplam puanlarının ayırt ediciliklerini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda tüm maddeler için alt ve üst grup ortalamaları arasındaki farklılıklar anlamlı bulunmuştur ($t_{\min}=-12,43$; $p=,000$ / $t_{\max}=-14,77$; $p=,000$). Bu değerler tüm alt boyutların ve ölçek toplam puanının ölçtükleri özellik açısından ayırt edici olduklarını göstermektedir.

Tablo 9.

OyunDE Ölçeği Madde Toplam Ve Madde Kalan Analizleri Sonuçları

Maddeler	Madde Toplam			Madde Kalan	
	N	r	p	r	p
1. Madde	405	,709	,000	,689	,000
2. Madde	405	,646	,000	,624	,000
3. Madde	405	,605	,000	,580	,000
4. Madde	405	,701	,000	,690	,000

5. Madde	405	,726	,000	,708	,000
8. Madde	405	,680	,000	,658	,000
9. Madde	405	,807	,000	,799	,000
10. Madde.	405	,868	,000	,861	,000
11. Madde	405	,700	,000	,681	,000
12. Madde	405	,868	,000	,861	,000
13. Madde	405	,875	,000	,868	,000
14. Madde	405	,869	,000	,862	,000
15. Madde	405	,858	,000	,846	,000
16. Madde	405	,874	,000	,869	,000
17. Madde	405	,865	,000	,857	,000
18. Madde	405	,798	,000	,790	,000
21. Madde	405	,725	,000	,696	,000
22. Madde	405	,362	,000	,293	,000
23. Madde	405	,798	,000	,783	,000
25. Madde	405	,842	,000	,836	,000
26. Madde	405	,785	,000	,770	,000
27. Madde	405	,735	,000	,708	,000
30. Madde	405	,758	,000	,739	,000
35. Madde	405	,233	,000	,294	,000
40. Madde	405	,607	,000	,588	,000
41. Madde	405	,540	,000	,516	,000
43. Madde	405	,603	,000	,577	,000
52. Madde	405	,520	,000	,490	,000
54. Madde	405	,603	,000	,577	,000
56. Madde	405	,712	,000	,700	,000
57. Madde	405	,764	,000	,751	,000
58. Madde	405	,809	,000	,796	,000
59. Madde	405	,788	,000	,767	,000
60. Madde	405	,793	,000	,777	,000
61. Madde	405	,779	,000	,761	,000
62. Madde	405	,653	,000	,625	,000

Tabloda görüldüğü üzere tüm maddelerin madde toplam ve madde kalan analizlerindeki korelasyonlarının anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu değerler tüm maddelerin ölçülen yapı ile ilişkili olduğu teyit etmektedir. Bu işlemlerin ardından doğrulayıcı faktör analizi işlemlerine geçilmiştir.

Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)

Araştırmanın bu bölümünde OyunDE Ölçeğinin yapı geçerliğini sınamak için bir diğer analiz olarak yararlanılan DFA sonuçlarına yer verilmiştir. Analizde test edilecek OyunDE Ölçeği 36 maddeden ve beş faktörden oluşmaktadır. Bu faktörler şunlardır: Oyunun Doğası (OD), Oyun Politikaları Savunuculuğu (OPS), Oyun Okur-Yazarlığı (OOY), Oyuna Katılım (OK), Oyunun Çeşitliliği (OÇ).

Verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığı analizlere başlamadan önce faktörlenebilirlik değerlerinin hesaplanması ile denetlenmiştir. Bu bağlamda öncelikle KMO ve Bartlett değerleri hesaplanmış KMO=,943; Bartlett değeri de B=8286,387 (p=,000) olarak elde edilmiştir. Öte yandan anti-image değerlerine de bakılmış tüm değerlerin>,50 olduğu (min:,min: 807) olduğu gözlenmiştir. Bu değerler verilerin faktör analizi için uygunluğunu teyit etmektedir.

Doğrulayıcı Faktör analizinin temel varsayımlarından birisi değişkenlerin normallik varsayımını karşılamasıdır. Yapının çoklu normallik sınaması DFA'ya başlamadan önce yapılır. DFA için çoklu normallik testinde *çoklu değişken (multivariate) kritik oranı* (c.r.) <10.00 olduğunda başka değerlere bakmadan da yapının çoklu normalliği taşıdığı (Kline; 2019; Mardia, 1974) kabul edilebilir. Bu bağlamda öncelikle ölçeğin çoklu normallik testi uygulanmıştır. 36 maddenin Çoklu Normallik (Multivariate) kritik oranı 143,032 ile yapının çoklu normalliği karşılamadığı değerlendirilmiştir. Araştırma verileri çoklu normalliği göstermediği için DFA'da çoklu normalliğin sağlanmaması durumunda en çok tercih edilen asemptotik dağılımdan bağımsız [asymptotically distribution-free] (Golob, 2003; Schumacher & Lomax, 2004) yöntemi tercih edilmiştir. Öncelikle modelin uygunluğu için uyum iyiliği göstergeleri incelenmiştir.

OyunDE Ölçeği ilk DFA sınavında model göstergelerin kabul edilebilir referans değerlerine sahip olduğu görülmüştür. DFA’da mükemmel uyum ve iyi uyum göstergeleri Tablo halinde gösterilmektedir (Çokluk vd., 2012; Gürbüz, 2019; Kline 2019; Schumacker & Lomax, 2010; Subaş ve Çetin, 2017). DFA sınavı sonucunda elde edilen Oyun Dostu Ebeveyn (OyunDE) Ölçeği uyum iyiliği değerleri ölçek değerleri ve uyum derecesi olarak gösterilmiştir.

Tablo 10.

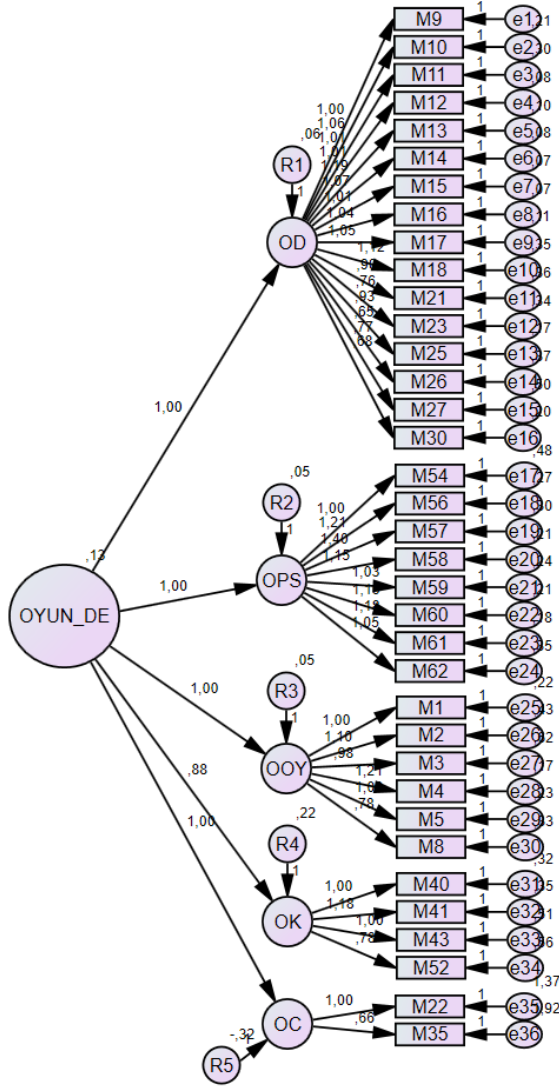
OyunDE Ölçeğinin DFA Ölçüm Uyum İyiliği Göstergeleri

Uyum Ölçüm Göstergeleri	Mükemmel Uyum *	İyi Uyum *	Ölçek Değerleri	Uyum Derecesi
χ^2			1804,496	
p değeri	$0,05 \leq p \leq 1,00$	$0,01 \leq p \leq 0,05$	,000	K. Uyum
Df			592	
χ^2/df	$0 \leq \chi^2/df \leq 3,00$	$3 \leq \chi^2/df \leq 5,00$	3,048	İ. Uyum
RMSEA	$0 \leq RMSEA \leq 0,05$	$0,05 \leq RMSEA \leq 0,08$	,070	İ. Uyum
NFI	$0,95 \leq NFI \leq 1,00$	$0,90 \leq NFI \leq 0,95$	,919	İ. Uyum
CFI	$0,95 \leq CFI \leq 1,00$	$0,90 \leq CFI \leq 0,95$	,910	İ. Uyum
GFI	$0,95 \leq GFI \leq 1,00$	$0,90 \leq GFI \leq 0,95$	,906	İ. Uyum
AGFI	$0,90 \leq AGFI \leq 1,00$	$0,85 \leq AGFI \leq 0,90$	,881	K. Uyum

OyunDE Ölçeğinin, bütünsel bir yapı oluşturup oluşturmadığını test etmek için yapılan DFA analizi sonucunda; elde edilen model uyum iyiliği göstergelerinin literatürde belirtilen referans aralıklarına göre incelenmesi sonucunda istatistiksel olarak uygun bir model olduğu belirlenmiştir. Diğer yandan kikare değerinin DFA analizlerinde anlamsız çıkması beklense de örneklemin $n > 250$ olduğu durumlarda bu değer anlamlı olarak hesaplanmaktadır (Yaşlıoğlu, 2017). Bu nedenle söz konusu değer anlamlı olmasını n sayısının büyüklüğü ile açıklamanın mümkün olduğu değerlendirilmiştir.

Bu referans değerler 1,00’e yaklaştıkça teori ve toplanan veri arasında daha iyi bir uyumu ifade etmektedir. Bu durum verilen değerlerin birebir aynısını yakalama şartı olmadığını göstermektedir. Hair ve arkadaşları (2010) araştırma örnekleminin, araştırmada değerlendirilen faktör, yapı ve değişken sayısının (soru sayısı) uyum indekslerini etkileyebileceğini vurgulamaktadır. Modelde yapı sayısının fazla olması, gözlenen ve gizli değişken sayısının artması uyum indekslerini yakalamayı zorlaştıran faktörlerdir. Hata terimleri aracılığıyla, gözlenen ile gizli değişkenler arasındaki kovaryanslara ilişkin yapılan iyileştirmeler gösterilmektedir (Dikbaş Torun, 2019). Analiz sonuçlarında uyum indekslerinin yeterliliğini artırmak için modifikasyon işlemlerine gerek duyulmamıştır.

Şekil 2.
PATH Diyagramı

$\chi^2 = 1804,496$; $df = 592$; $\chi^2/df = 3,048$; $p = ,000$; $RMSEA = ,070$; $CFI = ,91$

Şekil 2’de OyunDE Ölçeği için kullanılan ölçüm modeli ile gizli ve gözlenen değişkenler arasındaki yol şemaları gösterilmektedir. AMOS grafik menüsü aracılığı ile oluşturulan yol diyagramında, standardize edilmiş değerlerin ,70’e yakın olması ve 1,00’den daha küçük olması beklenmektedir (Brown & Moore, 2013; Jöreskog, 2004; Kline, 2019).

Tablo 11.

OyunDE Ölçeğinin Standardize Regresyon Tablosu

Regresyon Ağırlıkları			Ham tahmin katsayısı	sh	Kritik Oran	p	Tahmin
OD	<---	OyunDE	1,000				,836
OPS	<---	OyunDE	1,000				,865
OOY	<---	OyunDE	1,000				,862
OK	<---	OyunDE	,882	,101	8,780	***	,769
OC	<---	OyunDE	1,000				,725
Mad_09	<---	OD	1,000				,715
Mad_10	<---	OD	1,062	,067	15,967	***	,727
Mad_11	<---	OD	1,008	,074	13,600	***	,841
Mad_12	<---	OD	1,007	,051	19,764	***	,860
Mad_13	<---	OD	1,187	,058	20,370	***	,854
Mad_14	<---	OD	1,067	,053	20,174	***	,863

Mad_15	<---	OD	1,009	,049	20,499	***	,863
Mad_16	<---	OD	1,039	,051	20,475	***	,808
Mad_17	<---	OD	1,048	,056	18,703	***	,634
Mad_18	<---	OD	1,115	,081	13,799	***	,749
Mad_21	<---	OD	,896	,077	11,674	***	,797
Mad_23	<---	OD	,758	,073	10,436	***	,706
Mad_25	<---	OD	,935	,059	15,718	***	,723
Mad_26	<---	OD	,650	,074	8,761	***	,728
Mad_27	<---	OD	,765	,086	8,855	***	,753
Mad_30	<---	OD	,678	,058	11,768	***	,720
Mad_54	<---	OPS	1,000				,700
Mad_56	<---	OPS	1,206	,087	13,862	***	,734
Mad_57	<---	OPS	1,397	,096	14,565	***	,727
Mad_58	<---	OPS	1,154	,080	14,405	***	,767
Mad_59	<---	OPS	1,031	,078	13,165	***	,740
Mad_60	<---	OPS	1,194	,081	14,690	***	,760
Mad_61	<---	OPS	1,180	,078	15,096	***	,798
Mad_62	<---	OPS	1,047	,089	11,766	***	,772
Mad_01	<---	OOY	1,000				,783
Mad_02	<---	OOY	1,103	,096	11,544	***	,766
Mad_03	<---	OOY	,980	,108	9,053	***	,777
Mad_04	<---	OOY	1,210	,076	15,950	***	,789
Mad_05	<---	OOY	1,078	,078	13,901	***	,702
Mad_08	<---	OOY	,782	,080	9,795	***	,710
Mad_40	<---	OK	1,000				,750
Mad_41	<---	OK	1,180	,101	11,658	***	,722
Mad_43	<---	OK	1,003	,096	10,420	***	,710
Mad_52	<---	OK	,782	,089	8,787	***	
Mad_22	<---	OC	1,000				
Mad_35	<---	OC	,658	,195	3,374	***	

Tabloda faktör ile ilişkili olduğu madde arasındaki standardize regresyon ağırlıkları ,702 ile ,865 aralığında ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ($p=,001$) görülmektedir. Bunun yanı sıra istatistiksel olarak 1,96 şeklinde kabul edilen kritik değer, bu değerin oldukça üzerindedir.

DFA analizinde her maddenin ölçek faktörleri ile .70 ve üzerinde ya da .70 yakın bir düzeyde ilişkiye sahip olması beklenir. Kabul edilebilecek en düşük regresyon yükü .50 olarak ifade edilmektedir (Hair et al., 2010). Tabloda görüldüğü gibi ölçek maddelerinin regresyon yüklerinin aranan ölçütleri karşıladığı, en düşük yükün Mad 05=,702 olduğu görülmektedir. Bu durumda ölçeğin Tablodaki yapı ile yapı geçerliliğinin onaylandığı söylenebilir. Tabloda ölçeğin standardize regresyon ağırlıkları kabul edilebilir aralıklarda ve $p<,001$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 12.

OyunDE Ölçeğinin DFA Sınavasında Önerilen Modelin Varyans Değerleri

Varyans	Parametre Tahminleri	sh	Kritik Oran	p
OyunDE	,134	,014	9,578	***
R1	,058	,009	6,467	***
R2	,045	,009	4,763	***
R3	,046	,010	4,751	***
R4	,218	,033	6,678	***
R5	-,315	,137	-2,311	,021
e1	,173	,013	13,720	***
e2	,207	,015	13,749	***
e3	,301	,022	14,000	***
e4	,080	,006	12,883	***
e5	,095	,008	12,625	***
e6	,081	,006	12,715	***
e7	,067	,005	12,561	***

e8	,071	,006	12,573	***
e9	,112	,008	13,225	***
e10	,354	,025	13,983	***
e11	,356	,025	14,134	***
e12	,335	,024	14,200	***
e13	,168	,012	13,781	***
e14	,371	,026	14,268	***
e15	,502	,035	14,265	***
e16	,200	,014	14,129	***
e17	,483	,035	13,850	***
e18	,271	,021	12,861	***
e19	,299	,024	12,527	***
e20	,213	,017	12,611	***
e21	,238	,018	13,124	***
e22	,211	,017	12,459	***
e23	,183	,015	12,212	***
e24	,352	,026	13,514	***
e25	,219	,018	12,470	***
e26	,425	,032	13,137	***
e27	,625	,045	13,727	***
e28	,174	,016	10,615	***
e29	,232	,019	12,166	***
e30	,328	,024	13,582	***
e31	,318	,031	10,164	***
e32	,349	,038	9,077	***
e33	,514	,043	11,821	***
e34	,562	,043	12,993	***
e35	1,366	,165	8,289	***
e36	1,923	,146	13,200	***

OyunDE ölçeği DFA sonucunda, ölçeğin varyans ve kovaryans değerlerinin kabul edilebilir aralıklarda ve istatistiksel olarak $p<,001$ düzeyinde anlamlı olduğu belirlenmiştir. OyunDE Ölçeğinin faktörlerinin aralarında bütünsel bir yapı oluşturup oluşturmadığını belirlemek için yapılan Doğrulamalı Faktör Analizi sonucunda, ölçekteki 5 faktörün aynı yapı içerisinde olduğu belirlenmiş ve ölçeğin faktör yapısı doğrulanmıştır.

OyunDE Ölçeği'nin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

OyunDE Ölçeğinde yapısal güçlendirmenin alt boyutlar için iç tutarlılık güvenilirliğini belirlemek amacı ile alfa değerleri hesaplanmıştır. Elde edilen değerler aşağıda sunulmuştur.

Tablo 13.

OyunDE Ölçeğinin Faktörleri İçin Güvenirlik Değerleri

Faktör	Alfa		r_{1-2}		S.Brown		Guttman	
	AFA	DFA	AFA	DFA	AFA	DFA	AFA	DFA
Oyunun Doğası (OD)	,974	,929	,911	,781	,953	,877	,952	,876
Oyun Politikaları Savunuculuğu (OPS)	,939	,875	,840	,716	,913	,835	,913	,832
Oyun Okur-Yazarlığı (OOY)	,885	,744	,774	,614	,873	,761	,871	,752
Oyuna Katılım (OK)	,833	,733	,697	,533	,822	,709	,819	,708
Oyunun Çeşitliliği (OÇ)	,706	,702	-	-	-	-	-	-
OyunDE Toplam	,971	,935	,860	,781	,925	,877	,925	,877

Tabloda görülebileceği gibi OyunDE ölçeğinin iç tutarlılık güvenilirliğini belirlemek amacı ile hem AFA hem de DFA verileri ayrı ayrı kullanılarak alfa, Spearman Brown, Guttman değerleri ve yarılar arası korelasyon katsayıları hesaplanmıştır.

Faktörlerin güvenilirlik değerlerini belirlemek için yapılan analizlerde alfa değeri AFA verileri için en düşük $\alpha=,706$; en yüksek $\alpha=,974$ olarak; Spearman Brown değeri en düşük $SB=,822$; en yüksek $SB=,953$ olarak; Guttman değeri en düşük

$G=,819$; en yüksek $G=,952$ olarak; yarılar arası korelasyonlar da değeri en düşük $r_{min}=,697$; en yüksek $r_{max}=,911$ olarak hesaplanmıştır.

DFA verileri için en düşük $\alpha=,702$; en yüksek $\alpha=,929$ olarak; Spearman Brown değeri en düşük $SB=,709$; en yüksek $SB=,877$ olarak; Guttman değeri en düşük $G=,708$; en yüksek $G=,876$ olarak; yarılar arası korelasyonlar da değeri en düşük $r_{min}=,533$; en yüksek $r_{max}=,781$ olarak hesaplanmıştır.

Ölçeğin geneli için AFA verileri üzerinden $\alpha=,971$; Spearman Brown değeri $SB=,925$; Guttman değeri en düşük $G=,819$; yarılar arası korelasyon da $r=,860$; DFA verileri üzerinden $\alpha=,935$; Spearman Brown değeri $SB=,877$; Guttman değeri en düşük $G=,877$; yarılar arası korelasyon da $r=,781$ olarak belirlenmiştir.

Bu değerler ölçeğin son derece güvenilir olduğunu teyit etmektedir. Beşinci faktör iki maddeden oluştuğu için iki yarı güvenilirliği hesaplanmamıştır. Literatürde, iki maddeli bir faktör, maddeler yüksek faktör yükleri gösteriyorsa ve teorik olarak tutarlıysa kabul edilebilir olarak değerlendirilebileceği belirtilmektedir (Kline, 2019; Marsh vd., 1998).

Tablo 14.

OyunDE Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanları İçin Betimsel Değerler

Alt Boyutlar	N	Min	Max	$\bar{x}$	ss
Oyunun Doğası (OD)	416	1	5	4,61	,440
Oyun Politikaları Savunuculuğu (OPS)	416	1	5	4,39	,533
Oyun Okur-Yazarlığı (OOY)	416	2	5	4,39	,498
Oyuna Katılım (OK)	416	2	5	3,93	,650
Oyunun Çeşitliliği (OÇ)	416	1	5	3,29	,897
OyunDE Toplam	416	1	5	4,37	,396

Tabloda görüldüğü üzere, çalışma grubunu ($n=416$) oluşturan bireylerin OyunDE ölçeğinin oyun okuryazarlığı (OOY) ve oyuna katılım (OK) alt boyutları için en düşük puan $min=2,00$; diğer alt boyutlar ve ölçek toplam puanı için en düşük puan $min=1,00$ olarak; tüm alt boyutlar için en yüksek puanlarsa $max=5$ olarak hesaplanmıştır. Öte yandan OyunDE ölçeği oyunun doğası (OD) alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması $\bar{x}=4,61$ standart sapması $ss=,440$; Oyun Politikaları Savunuculuğu (OPS) alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması $\bar{x}=4,39$ standart sapması $ss=,533$; Oyun Okur-Yazarlığı (OOY) alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması $\bar{x}=4,39$ standart sapması $ss=,498$; Oyuna Katılım (OK) alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması $\bar{x}=3,93$ standart sapması $ss=,650$; Oyunun Çeşitliliği (OÇ) alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması $\bar{x}=3,29$ standart sapması $ss=,897$; ölçek toplam puanları için puanların ortalaması $\bar{x}=4,37$ standart sapması $ss=,396$ olarak belirlenmiştir.

Tablo 15.

OyunDE Ölçeği Test-Tekrar Test Korelasyon Güvenirliği İçin Yapılmış Olan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları

	N	r	p.
OyunDE Toplam	31	,841	,000

Tabloda görüldüğü üzere ölçeğin Test tekrar test güvenirliği için yapılmış olan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda OyunDE Ölçeğinin toplam korelasyon kat sayısının .841 olduğu iki uygulama arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki gösterdiği görülmektedir ($p<.001$).

Aşağıda ölçeğin içerdiği beş alt boyuta ait madde örnekleri sunulmuştur:

Tablo 16.

Alt Boyutlar İçin Örnek Maddeler

Alt Boyutlar	Madde Örnekleri
1. Alt Boyut	Çocuğumun oyunlarını özgürce kendi seçimleriyle kurmasını önemserim.
Oyunun Doğası (OD)	Çocuğum bazı zamanlarda yalnız oyun oynama ihtiyacı duyar, bunu doğal karşılarım
2. Alt Boyut	Ülkelerin çocukların oyun haklarını gözetten oyun politikaları olması gerekir.
Oyun Politikaları	Kamusal alanlarda çocukların oyun gereksinimlerinin karşılanmasını bir hak ve gereklilik
Savunuculuğu (OPS)	olarak görüyorum.
	Ülkelerin, çocukların oyun haklarını gözetten oyun politikalarını uygulayabilmesi, yetişkinlerin sorumluluğundadır
3. Alt Boyut	Farklı ortamlarda oyun oynayabileceği bir alan yaratabilmesi için çocuğumu
Oyun Okur-Yazarlığı (OOY)	desteklerim.

	Çocuğumun evde oyun oynamasını sağlayacak koşullar oluştururum.
	Çocuğum oyun oynamak istediğini belirttiğinde isteğini yerine getirmesine yardımcı olurum.
4.Alt Boyut <i>Oyuna Katılım (OK)</i>	Oyun oynamak için kendime fırsat yaratırım. Oyun oynamak her yaştan birey için gereklidir.
5.Alt Boyut <i>Oyun Çeşitliliği (OÇ)</i>	Çocuğumun açık uçlu materyallerle (ip, boru, artık malzemeler gibi) oynamasına fırsat sağlarım.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Oyunun sağlıklı çocuk gelişimde anahtar rolü vardır. Oyun oynamak her çocuğun hakkıdır. Bu, tüm dünyada Birleşmiş Milletler'in Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi'nde tanınmaktadır. Bu nedenle, ebeveynlerin ve bakıcıların çocuğun oynayacak alanı, zamanı ve arkadaşları olduğundan emin olmaları önemlidir. Çocuk nerede olursa olsun oyun oynamak onun hakkıdır (United Nations Children's Fund [UNICEF], 2002). Çocuk için oyun doğal olarak yaşamın içinde yer alsa da çocuklara güvenli oyun deneyimlerinin sağlanmasında çevrenin desteğinin olması önemlidir (Zosh et al., 2017). Anne babaların, oyunun gerekliliği ve önemini konusunda yeterli farkındalığa sahip olmaları ve çocuklarının oyuna erişmesinde destekleyici yaklaşımları onları oyun dostu ebeveynler yapacaktır. Bu nedenle bu çalışmada ebeveynlerin oyunla ilgili yaklaşımlarını belirlemek için Oyun Dostu Ebeveyn Ölçeği'nin geliştirilmesine ihtiyaç duyulmuştur.

Oyun ve oyun algısı konusunda geliştirilen ölçeklerle ilgili mevcut alan yazın incelenerek 62 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Lawshe formülasyonu kullanılmış (Lawshe,1975; Veneziano & Hooper, 1997; Yeşilyurt ve Çapraz, 2018; Yurdugül, 2005) hazırlanan maddeler alanda yetişmiş 12 uzman tarafından incelenmiş, uzmanların görüşleri sonucunda revize edilmesi gereken maddeler düzenlenmiştir. Maddelerin cevaplanması, ölçeğin yapısı göz önünde bulundurularak 5'li likert tipinde (1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum) yapılandırılmıştır. Bu işlemlerden sonra ölçekte uygulama esnasında ortaya çıkabilecek problemleri tespit edebilmek amacıyla 50 kişilik bir ebeveyn grubuna uygulama yapılmıştır. Herhangi bir düzenlemeye gerek olmadığından asıl uygulamaya geçilmiştir. Taslak ölçeğin yapı geçerliği için 405 ebeveyn den toplanan veriler ile yapılan AFA sonucunda 26 madde ölçekten çıkarılmış ve kalan 36 madde beş alt boyutta toplanmıştır. Bu aşamada faktör içinde yer alan maddeler incelendikten sonra alt boyutlara sırasıyla isimlendirilmiştir. İsimlendirmede madde yapılarının yanında alinyasında kullanılan terminolojiye uyumlu olunması da dikkate alınmıştır. Faktör yükleri %54,19 ila %3,15 arasında değişmektedir. İlk faktörün yük değerinin %50'nin üzerinde olması dikkat çekmekle birlikte açıklanan toplam varyans değerinin %71,18 gibi yüksek bir değere sahip olduğu gözlenmektedir. Puanlamada tüm alt boyutlarda puan arttıkça alt boyuta adını veren özellik de artmaktadır. Öte yandan ölçekten toplam puan da elde edilmektedir. Ölçeğin toplanabilir ölçek olarak kullanılıp kullanılamayacağını belirlemek için Tukey toplanabilirlik testi (Tukey's Additivity Test) anlamlı bulunmuştur ($F=124,90$; $p=,000$). Bu sonuç ölçek puanlarının toplanabilir olduğunu yani ölçekten toplam puan elde etmenin mümkün olduğunu göstermektedir. Toplam puanın artması ebeveynin genel olarak oyun dostu olma eğiliminin arttığı şeklinde yoruma gidilmektedir. Puanlama elde hem alt boyutlardan hem de ölçek genelinde elde edilen toplam puanlarının madde sayısına bölümü suretiyle elde edilmektedir. Bu şekilde hem alt boyutlarda hem de ölçek genelinde elde edilen en düşük puan 1 en yüksek puan da 5 puan olmaktadır.

AFA sonucunda belirlenen beş faktörlü yapı DFA ile test edilmiştir. Verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığı analizlere başlamadan önce faktörlenebilirlik değerlerinin hesaplanması ile denetlenmiştir. Bu bağlamda öncelikle KMO ve Bartlett değerleri hesaplanmış KMO=,943; Bartlett değeri de $B=8286,387$ ($p=,000$) olarak elde edilmiştir. Öte yandan anti-image değerlerine de bakılmış tüm değerlerin >,50 olduğu (min: 807) olduğu gözlenmiştir. Araştırma verileri çoklu normalliği göstermediği için DFA'da çoklu normalliğin sağlanmaması durumunda en çok tercih edilen asimptotik dağılımdan bağımsız [asymptotically distribution-free] (Golob, 2003; Schumacher & Lomax, 2004) yöntemi tercih edilmiştir. OyunDE Ölçeği ilk Doğrulayıcı Faktör Analizi sinamasında model göstergelerin kabul edilebilir referans değerlerine sahip olduğu görülmüştür. DFA'da mükemmel uyum ve iyi uyum göstergeleri Tablo (bkz. Tablo 10.) halinde gösterilmektedir (Çokluk vd., 2012; Gürbüz, 2019; Kline 2019; Schumacker & Lomax, 2010; Subaş ve Çetin, 2017). DFA analizinde her maddenin ölçek faktörleri ile .70 ve üzerinde ya da .70 yakın bir düzeyde ilişkiye sahip olması beklenir. Kabul edilebilecek en düşük regresyon yükü .50 olarak ifade edilmektedir (Hair et al. 2010). Ölçek maddelerinin regresyon yüklerinin aranan ölçütleri karşıladığı, en düşük yükün $Mad\ 05=,702$ olduğu görülmektedir (bkz. Tablo 11). Bu durumda ölçeğin yapı ile yapı geçerliliğinin onaylandığı söylenebilir. Ölçeğin standardize regresyon ağırlıkları kabul edilebilir aralıklarda ve $p<,001$ düzeyinde anlamlıdır.

OyunDE Ölçeğinin iç tutarlılık güvenilirliğini belirlemek amacı ile hem AFA hem de DFA verileri ayrı ayrı kullanılarak alfa değerlerinde şu sonuçlar elde edilmiştir: AFA verileri için en düşük $\alpha=,706$; en yüksek $\alpha=,974$ olarak, DFA verileri için en düşük $\alpha=,702$; en yüksek $\alpha=,929$ olarak hesaplanmıştır. Öte yandan ölçeğin geneli için AFA verileri üzerinden $\alpha=,971$; DFA

verileri üzerinden $\alpha=.935$ olarak belirlenmiştir. Cronbach Alfa katsayısının .70'ten yüksek olması güvenilirlik açısından yeterli kabul edildiğinden (Field, 2009) bu değerler ölçeğin son derece güvenilir olduğunu teyit etmektedir.

Test tekrar test güvenilirliği için yapılmış olan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda OyunDE Ölçeğinin toplam korelasyon kat sayısının .841 olduğu, korelasyon katsayısının 0.85-1 arasında olmasında değişkenler arası ilişki düzeyinin çok güçlü şeklinde yorumlandığından (Ural ve Kılıç, 2013), iki uygulama arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki gösterdiği belirlenmiştir ($p<.001$). (bkz. Tablo.15)

OyunDE Ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde;

Birinci alt boyut oyunun doğası (OD); bu alt boyut oyunun çocuğun tüm gelişim alanlarına olan katkıların farkındalığı ve oyunun çocuk için anlamına ilişkin algının düzeyi konusunu ele alır.

İkinci alt boyut oyun politikaları savunuculuğu (OPS); oyunun çocuğun bulunduğu tüm ortamlar ile kamusal alanlarda bir hak ve gereklilik olduğuna ilişkin farkındalığın belirlenmesinde ipuçları verir.

Üçüncü alt boyut oyun okur-yazarlığı (OOY); oyun oynamaya ilişkin çevresel faktörlerin farkında olma ve çocuğun oyun tercihlerini destekleme düzeyi ile ilgili fikir verir.

Dördüncü alt boyut oyuna katılım (OK); yetişkinin oyuna katılımına yönelik tercih ve duyguları ile ilgili bilgi verir.

Beşinci alt boyut oyun çeşitliliği (OÇ); oyunu, açık uçlu malzemelerle oyundan, kurallı oyunlara kadar geniş bir yelpazede çeşitlendirilmesindeki farkındalık ile ilgili ipucu verir.

OyunDE ölçeğinin özellikle ikinci alt boyutu olan oyun politikalarının savunuculuğunda ebeveynlerin bu konudaki yaklaşımları belirlenmektedir. Oyunun çocuğun gelişimindeki rolü göz önüne alındığında oyunu teşvik edici ve destekleyici politikaların geliştirilmesi aynı zamanda ebeveynlerin oyun politikası savunuculuğu yapmalarının önemli olduğu düşünülmektedir. “Ebeveynlerin çocuklarıyla oyun oynamama nedenlerinin incelenmesi” başlıklı araştırmada da oyun politikalarının gerekliliğine ilişkin sonuçlara ulaşılmıştır; katılımcıların çocukları ile hiç oyun oynamadıkları, çocuklarıyla nasıl oyun oynayacaklarını bilmedikleri, istek duymama, çocukların yaşlarının oyuna uygun olmadığı düşüncesi, kalabalık aile yapısı, mahalle baskısı ve atalarından gelen örften kaynaklı geleneksel nedenlerden dolayı çocukları ile oyun oynamadıkları belirlenmiştir (Gülen ve Barış, 2021). Özellikle dezavantajlı bölgelerde ebeveynlerin çocuklarıyla oyun oynama, oyunla ilgili farkındalık kazanma, oyun ortamları oluşturma ve destekleme konularında eğitimler düzenlenmesi, stratejiler geliştirilmesi, projelere yer verilmesi çocukların gelişimlerine olumlu katkılar sağlayabilir.

Özetle, ebeveynlerin oyun dostu olarak oyun politikası savunuculuğu yapmaları ayrıca çocuk oyunlarının “oyun politikaları” başlığı altında politika belgelerinde yer alması, çocukların sağlıklı gelişmeleri ve kaliteli eğitime erişmeleri için büyük öneme sahiptir. Ebeveynlerin oyun dostu olarak üstleneceği aktif rol hem kendi çocuklarının hem de diğer çocukların oyun yoluyla daha iyi bir gelecek elde etmelerine önemli destek sağlayacaktır.

Sonuç olarak, toplamda 36 madde ve beş alt boyuttan oluşan ‘Oyun Dostu Ebeveyn Ölçeği’nin ebeveynlerin oyun dostu yaklaşımlarına ilişkin yeterliliklerini belirleyen geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir. Beş alt faktörden oluşan ölçekte tersten kodlanan madde bulunmamaktadır. 5’li Likert tipinde yapılandırılan ölçekten 36-180 aralığında puan alınmakta olup, ölçekten alınan yüksek puanlar ebeveynlerin oyun dostu yaklaşımlarının yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin puanlaması beş alt boyut üzerinden yapılabileceği gibi toplam puan üzerinden de yapılabilir. Geliştirilen bu ölçek ile erken çocukluk dönemi ebeveynlerinin oyunla ilgili yaklaşımları incelenebilir. Ebeveynlerin oyuna ilişkin farkındalıklarının düşük olması durumunda aile eğitimleri düzenlenebilir ya da oyuna ilişkin düşük farkındalıklarının nedenleri incelenebilir. Başka bir deyişle, erken çocukluk eğitim kurumlarında sunulan eğitim hizmetinin kalitesinin artırılması amacıyla ebeveynlerin oyuna yaklaşımları ve çocuklarına oyun ortamları sağlama düzeyleri ve bunun ilişkili olabileceği değişkenler araştırılabilir ebeveynlerin oyun dostu olmaları yönünde iyileştirici çalışmalar planlanabilir. OyunDE Ölçeği’ nin alt boyutları ile ilgili araştırmalar yapılması önerilmektedir; OyunDE Ölçeğinin alt boyutlarından olan “Oyun Politikaları Savunuculuğu” na ilişkin tarama modelli çalışmalar yapılabilir. Erken çocukluk eğitimi oyun politikalarının geliştirilmesi ve uygulama alanlarını derinlemesine inceleyen tez çalışmaları yapılabilir. OyunDE Ölçeğinin alt boyutlarından olan “Oyun Okur-Yazarlığı” ile ilgili farklı ebeveyn örneklem grupları ile çalışmalar yapılabilir. OyunDE Ölçeği, Oyuna Katılım alt boyutuyla ilgili büyük ebeveynlerin (anne-anne, büyükbaba, dede gibi) oyuna katılımına yönelik tercihleri farklı değişkenler açısından incelenebilir. Ölçeğin, farklı örneklem grupları yapılacak deneysel ve tarama modelli çalışmalarla etkililiğinin incelenmesi önerilmektedir.

Katkıda Bulunanlar

Ölçek geliştirme sürecinde Doç.Dr. Mustafa Otrar rehberlik ve destek sağlamıştır.

Etik Kurul Onay Bilgileri

Bu çalışma, İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 01.02.2023 tarih 76172 sayılı kararı ile araştırma ve yayın etiğine uygun gerçekleştirilmiştir.

Çıkar Çatışması

Yazarlar tarafından çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek

Bu çalışma için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Yazar Katkıları

Bu araştırma ilk yazarın doktora tezinden üretilmiştir.

Kaynakça

- Ahmetoğlu, E., Acar, İ. H., & Aral, N. (2016). Penn etkileşimli akran oyun ölçeği ebeveyn formunun (PIPPS-P) geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Turkish Studies*, 11(9), 31-52. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.9634>
- Akaroğlu, G., Dağ, N., Beserek, S., Selvi, M., & Altıparmak, Ş. (2019). Ebeveyn-çocuk iletişimde oyunun rolü. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(3), 208-228. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/karataysad/issue/54875/751614>
- Akgün, E., & Yeşilyaprak, N. (2010). Anne çocuk ilişkisini oyunla geliştirme eğitim programının etkililiği, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 43(2), 123-148. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000001205
- Aslan Metin, Ö. (2017). 36-71 Aylık çocuklar için oyun davranış ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(3)897-910. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/313121>
- Barnett, L. A. (1990). Playfulness: Definition, design, and measurement. *Play and Culture*, 3(1), 319-336. <https://www.researchgate.net/profile/Lynn-Barnett-3/publication/232454636>
- Barnett, L.A. (2013). Mothers' perceptions of their children's play: Scale development and validation. *Universal Journal of Psychology*, 1(3), 121-144. <https://doi.org/10.13189/ujp.2013.010306>
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Harvard University Press.
- Brown, T. A., & Moore, M. T. (2013). Confirmatory factor analysis. In R. H. Hoyle (Ed.), *Handbook of structural equation modeling* (pp. 361-379). Guilford Publications.
- Bowlby, J. (1982). *Attachment and Loss: Vol. 2. Attachment*. Basic Books.
- Burton, L., Russell, W., Virag Suhajda, E., & Vastag, Z (2019). *Children's Access to Play in Schools The Play-friendly School Label A Handbook for Schools*. <https://www.academia.edu/41473083>
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (24. baskı). Pegem Akademi.
- CAPS (2019). *Children's access to play in school quality criteria The Play friendly School Label*. <https://epale.ec.europa.eu/en/content/caps-childrens-access-play-school>
- Cohen, J., L. (2023). *Oyuncu ebeveynlik* (B.S. Haktanır, Çev.Ed.). Görünmez Adam Yayıncılık.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- DeVellis, R. F. (2017). *Scale Development: Theory and Applications* (4th ed.). Sage Publications. 12 (32), 217-234 <https://tms.iau.ir/file/download/page/1635238305-develis-2017.pdf>
- Dikbaş Torun, E. (2019). Sosyal Medya Davranışları Ölçeğinin Türkçe Formunun Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (32), 217-234. <https://doi.org/10.31123/akil.620551>
- Dodd, H.F., Nesbit, R.J., & Maratchi, L.R. (2021). Development and evaluation of a new measure of children's play: the Children's play scale (CPS). *BMC Public Health* 21(1), 878. <https://doi.org/10.1186/s12889-021-10812-x>
- Durualp, E., & Aral, N (2010). Altı yaşındaki çocukların sosyal becerilerine oyun temelli sosyal beceri eğitiminin etkisinin incelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(39),160-172. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hunefd/issue/7799/102172>
- Elkind, D. (2007). *The power of play: Learning what comes naturally*. Da Capo Press Lifelong Books. <https://scispace.com/pdf/the-power-of-play-learning-what-comes-naturally-470z1h75aa.pdf>
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. Sage Publication.
- Fisher, R.K., Hirsh-Pasek, K., Golinkoff, R.M., & Glick Gryfe, S. (2008). Conceptual split? Parents' and experts' perceptions of play in the 21st century. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 29(4),305-316. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2008.04.006>
- Fogle, L. M., & Mendez, J. L. (2006). *Parent Play Beliefs Scale (PPBS)* [Database record]. APA PsycTests. <https://doi.org/10.1037/t54237-000>

- Golob, T. F. (2003). *Structural equation modeling for travel behavior research. Transportation Research Part B: Methodological*, 37(1), 1-25. <https://ideas.repec.org/a/eee/transb/v37y2003i1p1-25.html>
- Goldstein, J. (2012). Play in children's development, health and well-being. *Toy Industries of Europe*. <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=2308171>
- Glynn, M. A., & Webster, J. (1992). The adult playfulness scale: An initial assessment. *Psychological Reports*, 71(1), 83-103. <https://doi.org/10.2466/PRO.71.5.83-103>
- Gray, P., Lancy, D., & Bjorklund, D. (2023) Decline in independent activity as a cause of decline in children's mental well-being: Summary of the evidence, *The Journal of Pediatrics*, 260(2) pp. 1-8 <https://doi.org/10.1016/j.jpeds.2023.02.004>
- Gülen, S., & Barış, S. (2021). Ebeveynlerin çocuklarıyla oyun oynamama nedenlerinin incelenmesi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 20-38. <https://dx.doi.org/110.30855/gjes.2021.07.01.002>
- Güneş, G., Tuğrul, B., & Demir Öztürk, E. (2020). Oyun algısı ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(1), 29-51. <https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.1967202041147>
- Gürbüz, S. (2019). *AMOS ile yapısal eşitlik modellemesi temel ilkeler ve uygulamalı analizler*. Seçkin.
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J., & Anderson, R.E. (2010). *Multivariate data analysis seventh edition*. Prentice Hall.
- Holland, S., K (2012). Parental perceptions about the importance of play in the first three years. [Master's thesis Victoria University of Wellington]. <https://openaccess.wgtn.ac.nz/articles/thesis>
- İvrendi, A., & Işıkoğlu, N. (2008). Anne ve babaların oyuna katılımı", *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 47-57.
- Jöreskog, K. G., (2004). *Structural equation modeling with ordinal variables using LISREL*, manuscript available at <http://www.ssicentral.com/lisrel/ordinal.htm>
- Koç, Ö. (2019). *Anne-babaların okul öncesi dönemdeki çocuklarının oyun hakkına ilişkin farkındalıklarının incelenmesi* (Tez no: 617871). [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi].
- Kline, R. B. (2019). *Yapısal eşitlik modellemesinin ilkeleri ve uygulaması*. Nobel yayıncılık.
- Lawshe, C. H. (1975). "A quantitative approach to content validity." *Personnel Psychology*, 28(4), 563-575. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6570.1975.tb01393.x>
- Lin, Y. C., & Yawkey, T. (2014). Parents' play beliefs and the relationship to children's social competence. *Education*, 135(1), 107-114. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1045312>
- Mardia, K.V. (1974) Applications of Some Measures of Multivariate Skewness and Kurtosis in Testing Normality and Robustness Studies. *Sankhyā: The Indian Journal of Statistics*, 36(2), 115-128. <https://www.jstor.org/stable/25051892>
- Marsh, H. W., Hau, K. T., Balla, J. R., & Grayson, D. (1998). Is More Ever Too Much? The Number of Indicators per Factor in Confirmatory Factor Analysis. *Multivariate Behavioral Research*, 33(2), 181-220.
- McLean, K., Edwards, S., Evangelou, M., Skouteris, H., Harrison, L. J., Hemphill, S. A., Sullivan, P., & Lambert, P. (2015). Playgroups as sites for parental education. *Journal of Early Childhood Research*, 15(3), 227-237. <https://doi.org/10.1177/1476718X15595753>
- Niran, Ş. (2024). *Oyun dostu ebeveyn ölçeğinin geliştirilmesi ve oyun dostu yaratıcı ebeveyn programının çocuk ve ebeveyn üzerindeki etkisinin incelenmesi* (Tez No:882030). [Yayımlanmamış doktora tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi].
- Ogelman, H. G. (2012). Okul öncesi oyun davranış ölçeği'nin (OÖODÖ) güvenirlik geçerlilik çalışmaları. *İİB International Refereed Academic Social Sciences Journal*, 3(2), 201-221. <https://toad.halileksi.net/olcek/okul-oncesi-oyun-davranis-olcegi/>
- Özer, L. (2021). *Oyun dostu okul: Ölçek geliştirme geçerlik güvenirlik çalışması* (Tez No: 701152). [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi].
- Petrova, A. (2022). *Çocukluk döneminde çocuğu olan Özbek ve Türk annelerin oyuna yönelik görüşlerinin incelenmesi* (Tez No: 723113). [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi].

- Russ, S. (1987). Assessment of cognitive affective interaction in children: Creativity, fantasy, and play research. In J. Butcher, & C. Spielberger (Eds.), *Advances in personality assessment* (pp. 141–155). Lawrence Erlbaum Associates.
- Schumacher, R. E. & Lomax, R. G. (2004). *A beginner's guide to structural equation modeling* (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.
- Subaş, A., & Çetin, M. (2017). Enneagram kişilik ölçeğinin geliştirilmesi: güvenirlik ve geçerlilik çalışması *SOBİDER*, 4(11), 160-181 <https://doi.org/10.16990/SOBIDER.3478>
- Sutton-Smith, B. (1980). Children's play: Some sources of play theorizing. *New directions for child and adolescent development*, 17(9), 1- 16. <https://doi.org/10.1002/cd.23219800903>
- Stagnitti, K. (2004). Understanding play: The implications for play assessment. *Australian Occupational Therapy Journal*, 51(1), 3–12. <https://doi.org/10.1046/j.1440-1630.2003.00387.x>
- Şahin Sak, İ.T., Sak, R., Şahin, B.K., & Tezel Şahin, F. (2016). Erken çocuklukta anneler ve oyun. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Kongresi Bildiri Kitabı*. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Daire Başkanlığı Kültürel Etkinlikler Müdürlüğü.
- Tuğrul, B (2017). Dünya oyunun gücünde uzlaştı şimdi bu gücü çocukların yararına kullanma zamanı: Hadi Türkiye... *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(2). s.259-266 <https://doi.org/10.18039/ajesi.824261>
- UNICEF(2002). *Çocuk haklarına dair sözleşme uygulama el kitabı*. <https://www.unicef.org/turkiye/raporlar/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme-uygulama-elkitab%C4%B1>
- Ural, A., & Kılıç, İ. (2013). *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi*. Detay Yayıncılık.
- Ünüvar, P., & Kanyılmaz, E.S. (2017). 4-6 Yaş Çocukları İçin Riskli Oyunlara İzin Verme Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(22) s.510-523. <https://doi.org/10.20875/makusobed.318028>
- Veneziano L., & Hooper J. (1997). A method for quantifying content validity of health-related questionnaires. *American Journal of Health Behavior*, 21(1), 67-70. <https://www.scienceopen.com/document?vid=8254f3c9-3a49-4e44-b430-1643adfc84ae>
- Vygotsky, L.S. (1967) Play and Its Role in the Mental Development of the Child, *Soviet Psychology*, 5(3), 6-18 <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1138861.pdf>
- Yaşloğlu, M.M. (2017). Sosyal bilimlerde faktör analizi ve geçerlilik: Keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizlerinin kullanılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 46(1), 74-85. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/369427>
- Yeşilyurt, S., & Çapraz, C. (2018). Ölçek geliştirme çalışmalarında kullanılan kapsam geçerliği için bir yol haritası. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 251-264 <https://doi.org/10.17556/erziefd.297741>
- Yurdugül, H. (2005). Ölçek Geliştirme çalışmalarında kapsam geçerliği için kapsam geçerlik indekslerinin kullanılması. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde Sunulan Bildiri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi*. <https://yunus.hacettepe.edu.tr/~yurdugul/3/indir/PamukkaleBildiri.pdf>
- Zosh, J. M., Hopkins, E. J., Jensen, H., Liu, C., Neale, D., Hirsh Pasek, K., Solis, S. L., & Whitebread, D. (2017). *Learning through play: a review of the evidence (white paper)*. The LEGO Foundation, DK. https://cms.learningthroughplay.com/media/wmtlmbe0/learning-through-play_web.pdf

Extended Abstract

Introduction

For centuries, many scientists and thinkers have focused on the pedagogical value of play. Play is a natural component of children's daily lives and is at the center of a child's life (Niran, 2024). Play is a fun, spontaneous, and open-ended activity. Play is a way for children to learn about the world they live in. Children can discover, create, and solve things through play. Play is at the center of how children learn, how they make friends and discover, how they form and test hypotheses, and how they make sense of their world (Weiler, 2020). Stating that play develops the brain, Sutton-Smith (1980) states that learning occurs as a child who plays develops creativity, problem-solving, and language skills. When the results of the research on play are examined, the benefits of play on the child's development are clearly revealed (Aslan Metin, 2017; Fisher et al., 2008; Goldstein, 2012; Gray et al., 2023; Holland, 2012; Petrova, 2022; Stagnitti, 2004; Zosh et al., 2017). The first and most permanent educators of a child born with the urge to play are her parents. It is known that parents have a strong influence on children's education and learning (McLean et al., 2015). "Play" and "parents" are two very important elements at the center of a child's life. The importance of parents being together in the child's play environment affects the quality of communication between adults and children (Akaroğlu et al., 2019; McLean et al., 2015). Parents' perceptions of play affect both their play-related practices and the play environments prepared at home and the quality of these environments. According to Lin and Yawkey (2014), the more parents perceive the value of play and the more they support their children in playing, the more children benefit from play (Şahin Sak et al., 2016). The importance of adults' involvement in children's play has been demonstrated by research (Aslan Metin, 2017; Fisher et al., 2008; Goldstein, 2012; Gray et al., 2023; Holland, 2012; Petrova, 2022; Stagnitti, 2004; Zosh et al., 2017). Parent training on children's learning capacities through play increases parental awareness (Akaroğlu et al., 2019; McLean et al., 2015). It is thought that determining and implementing play policies will have a significant impact in increasing parents' play-friendly understanding of their children's play, encouraging learning through play, organizing various trainings on play, and ensuring continuity. The following features can be listed in the play-friendly approach; recognition of children's right to play, appreciation and respect for play, encouragement of play, provision of time and space for play, support of play in all its forms, including the element of fun, and participation in play as a "playmate" (CAPS, 2019; Niran, 2024). Although many scales have been developed in the literature regarding the characteristics and perception of play, no measurement tool has been found to determine parents' play-friendly approaches and their awareness of play and play policy advocacy. The fact that society attaches the necessary value to play within a play-friendly approach and has a consciousness that centers on the child indicates indicators of social welfare. It is also very important for the development of this awareness in society that the family, which is the smallest unit of society, and therefore parents, are aware of the contribution they will make to the development of their children with a play-friendly approach. Based on this, this study aims to develop a scale that will be used to evaluate parents' play-friendly approaches.

Method

Since the aim of this study was to develop the Play-Friendly Parent (PFP) Scale, the scale development processes were methodologically followed in the study. A 62-item item pool was created by examining the existing literature on scales developed on play and play perception. The Lawshe formulation was used (Lawshe, 1975; Veneziano and Hooper, 1997; Yeşilyurt and Çapraz, 2018; Yurdugül, 2005) and the prepared items were examined by 12 experts trained in the field. As a result of the analyses, there was no item with a CVR value below the critical value (0.56) among the items, so no item elimination was made. On the other hand, the Scope Validity Index of the draft scale items was calculated as CVI=0.96. Since the CVI value was above the limit value (0.56), it was accepted that all items were consistent and acceptable in terms of expert opinions. First of all, the item-total correlation values of the scale were examined in order to determine the items that did not serve the general purpose of the draft measurement tool. In this context, the items with a total score of less than .30 were eliminated because they did not have a strong relationship with the structure and then the construct validity process was started. Pearson analysis was used to determine the relationship levels of the items with the total score. As a result of the analysis, 11 items were eliminated because they showed low correlation. After these elimination processes, exploratory factor analysis (EFA) processes were started to determine the construct validity of the draft scale. The validity of the model determined by EFA was tested with confirmatory factor analysis using the AMOS program. Reliability internal consistency coefficients (Cronbach's Alpha) were calculated for the reliability of the scale.

Result and Conclusion

As a result of the EFA conducted with data collected from 405 parents for the construct validity of the draft scale, 26 items were removed from the scale and the remaining 36 items were grouped into five sub-dimensions. At this stage, the items included in the factor were examined and the sub-dimensions were named in order. In addition to the item structures, compliance with the terminology used in the literature was also taken into consideration in naming. In this context, the first sub-dimension was named as Nature of Play, the second sub-dimension as Advocacy of Play Policies, the third sub-dimension as Play Literacy, the fourth sub-dimension as Participation in Play, and the fifth sub-dimension as Variety of Play. Tukey's additivity test was found to be significant ($F=124.90$; $p=.000$) to determine whether the scale can be used as an additive scale. This result shows that the scale scores can be added, that is, it is possible to obtain a total score from the scale. Factor loadings ranged from 54.19% to 3.15%. Although it is noteworthy that the loading value of the first factor is above 50%, it is observed that the total variance value explained has a high value of 71.18%. The five-factor structure determined as a result of the EFA was tested with Confirmatory Factor Analysis (CFA). In order to determine the internal consistency reliability of the 'Play-Friendly Parent Scale' both EFA and CFA data were used separately and the following results were obtained in alpha values: For the AFA data, the lowest was calculated as $\alpha=.706$; the highest as $\alpha=.974$, and for the CFA data, the lowest was calculated as $\alpha=.702$; the highest as $\alpha=.929$. On the other hand, for the overall scale, $\alpha=.971$ was determined based on the EFA data; $\alpha=.935$ was determined based on the CFA data. Since a Cronbach Alpha coefficient higher than .70 is considered sufficient in terms of reliability (Field, 2009), these values confirm that the scale is highly reliable. As a result of the Pearson Product Moment Correlation analysis conducted for test-retest reliability, it was determined that the total correlation coefficient of the OyunDE Scale was .841, and that a correlation coefficient between 0.85 and 1 was interpreted as a very strong relationship between the variables (Ural and Kılıç, 2013), indicating a statistically significant relationship between the two applications ($p<.001$).

As a result, it can be said that the 'Play-Friendly Parent Scale', which consists of a total of 36 items and five sub-dimensions, is a valid and reliable scale that determines the competence of parents regarding their play-friendly approaches. There are no reverse-coded items in the scale consisting of five sub-factors. Scores range from 36 to 180, and high scores indicate that preschool parents have high play-friendly approaches. The scale can be scored based on five sub-dimensions as well as a total score. With this developed scale, the approaches of preschool parents towards play can be examined. If preschool parents have low awareness of play, family training can be organized or the reasons for their low awareness of play can be examined. In other words, in order to increase the quality of education services provided in preschool education institutions, preschool parents' approaches to play and the level of providing play environments for their children and variables that may be related to this can be investigated and improvement studies can be planned to make parents play-friendly. It is recommended that research be conducted on the sub-dimensions of the PFP Scale; Screening model studies can be conducted on "Play Policy Advocacy", one of the sub-dimensions of the PFP Scale. Theses that examine in depth the development and application areas of play policies in preschool education can be conducted. Studies can be conducted with different parent sample groups regarding "Play Literacy", one of the sub-dimensions of the PFP Scale. The preferences of grandparents (such as mother-mother, grandfather, great-grandfather) regarding the Play Participation sub-dimension of the PFP Scale can be examined in terms of different variables.